

DEN PEDAGOGISKA SYNEN PÅ KOMMUNIKATIV KOMPETENS I SPRÅKINLÄRNING
OCH STUDENTEXAMENS DELUPPGIFT 2.2 I B-SVENSKAN

Kandidatavhandling

Noora Winter

Jyväskylä universitet
Institutionen för språk
Svenska språket
Hösten 2015

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Humanistinen tiedekunta	Kielten laitos
Tekijä: Noora Winter	
Työn nimi: Den pedagogiska synen på kommunikativ kompetens i språkinlärning och studentexamens deluppgift 2.2 i B-svenskan	
Oppiaine: ruotsin kieli	Kandidaatintutkielma
Vuosi: 2015	Sivumäärä: 31 + 14
<p>Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli tutkia pedagogista näkökulmaa kommunikatiiviseen kielitaitoon, joka on syrjäyttämässä vanhaa kielikäsitystä kielestä pelkkänä sanoista ja rakenteista rakentuvana systeeminä. Tutkimuksen tarkoituksena oli myös erityisesti tarkastella, miten kommunikatiivisempi käsitys kielestä on vaikuttanut keskipitkän ruotsin ylioppilaskokeen kirjallisen osan sanasto- ja rakenneosion osatehtävään 2.2.</p> <p>Tutkimus on luonteeltaan kvalitatiivinen sisällönanalyysi. Tutkimieni ylioppilaskokeiden osatehtävät ovat vuosilta 2008–2014.</p> <p>Tutkimukseni tulokset osoittavat, että keskipitkän ruotsin ylioppilaskokeen osatehtävä 2.2 on kehittynyt kommunikatiivisempaan suuntaan, jolloin sen voidaan sanoa heijastelevan kommunikatiivista kielikäsitystä. Lisäksi osatehtävissä esiintyvät aihealueet on mainittu sekä opetussuunnitelmassa että Eurooppalaisessa viitekehyksessä.</p> <p>Tutkimustani koskien on huomioitava, ettei nykyuotoisen ylioppilastutkinnon kynää ja paperia käyttämällä tehtävä koe pysty mittaamaan oikeita kommunikatiivisia, kahden ihmisen välillä suullisesti tapahtuvia taitoja. Kiinnostava jatkotutkimuskohde voisikin olla viimeistään vuonna 2019 toteutuva kielten ylioppilaskokeita koskeva uudistus, jossa suullisen kielitaidon kokeesta tulee osa ylioppilastutkintoa.</p>	
Asiasanat: kommunikativ kompetens, den europeiska referensramen, studentexamen	
Säilytyspaikka: Jyväskylän yliopiston kirjasto / JYX-arkisto (elektroninen)	
Muita tietoja:	

INNEHÅLL

1 INLEDNING.....	5
1.1 Syfte och frågeställningar	6
1.2 Metod och material	6
2 TEORETISKA UTGÅNGSPUNKTER	7
2.1 Läroplan.....	7
2.2 Gemensam europeisk referensram för språk	7
2.3 Studerandenas motivation att lära sig svenska	8
2.4 Studentexamen	9
2.5 Bedömning	10
2.6 Ämnesområden.....	11
2.7 Kommunikativa språkliga aktiviteter och kommunikationsstrategier.....	12
2.8 Kommunikativ kompetens.....	13
2.9 Grammatik som en produkt och process	15
3 RESULTAT	17
3.1 Hur har deluppgift 2.2 förändrats under år 2008 och hurdan har den varit sedan dess? 17	
3.2 Vilka ämnesområden hör till reageringsuppgift 2.2?	18
3.3 Hur reflekterar deluppgift 2.2 den pedagogiska synen på kommunikativ kompetens i språkinläring?.....	21
3.4 Hur påverkar synen på språkkunnighet uppgifterna i studentskrivningar?	23
4 SAMMANFATTANDE DISKUSSION.....	25
4.1 Förändringar i deluppgift 2.2 under åren 2008–2014.....	25
4.2 Ämnesområden i deluppgift 2.2	25
4.3 Den pedagogiska synen på kommunikativ kompetens i deluppgift 2.2	26
4.4 Validitet och reliabilitet.....	27
5 AVSLUTNING.....	29
LITTERATUR.....	30
BILAGOR: 1. DELUPPGIFT 2.2 VÅREN 2008.....	32

1 INLEDNING

Olika språk ses som separata system vilka består av ord och strukturer. En allmän uppfattning är att språkets regler måste behärskas innan det är möjligt att använda språket. Den här tanken av språket baserar sig dels på traditioner inom språkforskningen där språket har uppfattats som ett formellt system och språkinläring som en psykologisk-kognitiv händelse som sker i människans egen huvud. Språkuppfattningen grundar sig också på undervisningens samt utvärderingens långvariga traditioner där det viktigaste har varit att ha kunskap om språket i stället för att kunna använda språket i autentiska situationer. Språkuppfattningen har inverkan på det hur språkundervisning konstitueras, hurdana undervisningsmaterial det utarbetas och vilka saker som anses visa språkkunnighet. Därför är det viktigt att göra språkuppfattningen synlig. (Nikula 2010)

I forskningen som gäller i dag ses språket i främsta rummet som ett delat och socialt system vilket bildas tillsammans med andra språkbrukare. Språkkunskap håller på att uppfattas som en levande komponent som deltar i byggandet av den sociala verkligheten. Det räcker inte längre att enbart tillägna sig språket. (Nikula 2010) Språkkunskapen är inte bara individens kunskap om språket utan också ett medel att medverka och uttrycka sig själv.

Enligt Nikula (2010) är det viktigt att beakta språkets sociala och funktionella karaktär i språkundervisningen. Inläringen av ett främmande språk ska inte koncentrera sig så mycket på kunskapen om språket utan mer på studenternas språkanvändningsresurser (Nikula 2010).

Kunskapen om språkets regler utgör således inte mål i sig utan målet är att studeranden tillägnar sig ett språk så att det är möjligt att använda språket i olika situationer (Tornberg 2005: 137). I verkliga språkanvändningssituationer är det inte så viktigt om satserna är grammatiskt helt korrekta eller om uttalet är perfekt. Den mest betydande saken är helt enkelt att klara sig på språket och att få budskapet att gå fram. Språkundervisningen ska också fokusera på ovannämnda aspekter. Avsikten med min kandidatavhandling är att forska i den pedagogiska synen på kommunikativ kompetens i språkinläring och hur den påverkar studentexamen i B-svenskan.

1.1 Syfte och frågeställningar

I min kandidatavhandling ska jag undersöka del 2 "Ord och strukturer" i studentexamen i svenska språket (B-svenskan). Jag ska koncentrera mig på deluppgift 2.2. I denna avhandling kallar jag denna deluppgift 2.2 för reageringsuppgift. Mina forskningsfrågor är följande: 1) Hur har deluppgift 2.2 i studentexamen förändrats under år 2008 och hurdan har den varit sedan dess? 2) Vilka ämnesområden hör till reageringsuppgiften? 3) Hur reflekterar deluppgift 2.2 den pedagogiska synen på kommunikativ kompetens i språkinläring? 4) Hur påverkar synen på språkkunnighet uppgifterna i studentskrivningar?

Mina hypoteser är att studentexamens deluppgift 2.2 i B-svenskan återspeglar och siktar på att mäta kommunikativ kompetens och att uppgiftens ämnesområden är relevanta för detta syfte, eftersom dessa teman är sådana som abiturienter troligen kan relatera till och stöta på i det riktiga livet. Dessa teman tas upp även i läroplanen.

1.2 Metod och material

Jag ska använda kvalitativa metoder i min undersökning och göra en innehållsanalys. Jag kommer att undersöka studentexamens deluppgifter 2.2 från våren 2008 till hösten 2014. Jag hämtade deluppgifterna från Yles webbsida som heter *Abitreenit*. Varje deluppgift 2.2 som jag använder i denna undersökning finns som bilaga i slutet av avhandlingen.

2 TEORETISKA UTGÅNGSPUNKTER

I detta kapitel kommer jag att presentera viktiga begrepp och teman som gäller studentexamen i svenska språket och speciellt deluppgift 2.2. Det finns tidigare forskning om ämnet hur den kommunikativa språkfattningen är beaktad i studentskrivningarna i Minna Klockars (2010) pro gradu-avhandling Uppfattningen om språklig kompetens i studentprov i svenska 1919-2009.

2.1 Läroplan

I gymnasiets läroplan (33/011/2003: 84) anges att studerande i varje kurs ska ha möjligheter att lyssna, läsa, tala och skriva på svenska, även om betoningen av de olika delområdena varierar beroende på vilken kurs det är fråga om. I varje kurs fästs det uppmärksamhet vid användningen och kunnandet av ord och strukturer enligt lärokursens målsättningar. I läroplanen (33/011/2003: 86-87) finns det egna syften med varje kurs i B-svenskan där lärandet av språket har börjat i grundskolans årskurser 7-9. I många obligatoriska kurser betonas det samtal, uttryck av åsikter, centrala strategier i talkommunikation och säkerhet i uppträdande. Det är således viktigt att lära sig också kommunikativa kunskaper i stället för att bara behärska olika regler och strukturer, och eftersom läroplanen fungerar som bas för undervisningen, är det viktigt att det som tas upp i läroplanen, betonas även i praktiken.

2.2 Gemensam europeisk referensram för språk

En annan faktor som definierar studentexamens uppgiftsinnehåll utöver läroplanen är *Gemensam europeisk referensram för språk* (2009), eller på finska *Eurooppalainen viitekehys: Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteinen eurooppalainen viitekehys* (2003). Enligt GERS (2009: 1) bildar Gemensam europeisk referensram för språk en gemensam grund för att utarbeta kursplaner, läroplaner, examina och läromedel för språkinläring. Referensramen är ett sätt att planera, utveckla och evaluera språkundervisning samt ställa kriterier på elevernas språkkunskaper i olika faser i språkinläringen (Lindroos 2010: 1). Gemensam europeisk referensram tar upp gemensamma linjer i språkundervisning och bedömning av språkkunskaper som gäller i hela Europa. Den erbjuder en genomgripande

skildring av de kunskaper och färdigheter som eleverna ska tillägna sig för att kunna kommunicera på ett visst språk. Dessutom innefattar referensramens beskrivning den kulturella kontexten som språket ingår i. Det är också möjligt att definiera olika färdighetsnivåer enligt referensramen. Färdighetsnivåerna hjälper att mäta framsteg i olika utvecklingsstadier inom språkinlärningsprocessen. Med andra ord är Gemensam europeisk referensram för språk ett medel att bedöma. (GERS 2009: 1)

Syftet med Gemensam europeisk referensram för språk (2009) är att komma över olika kommunikationshinder mellan människor som arbetar med moderna språk. De här kommunikationshindren beror på skillnaderna mellan de olika utbildningssystemen i Europa. Avsikten är att referensramen bildar ett hjälpmedel för ansvariga inom utbildningssektorn, kursutvecklare, lärarutbildare och lärare. Den hjälper när de ansvariga reflekterar över hur de kan definiera och samordna sitt arbete samt hur det är möjligt att säkra ”att de möter de verkliga behoven hos de studerande som de har ansvar för.” (GERS 2009: 1) Eftersom referensramen fungerar som en gemensam grund för en tydlig skildring av mål, innehåll och metoder ska den öka öppenheten i kurser, kursplaner och examina och på det sättet gynna det internationella samarbetet mellan olika språk samt rörligheten i Europa (GERS 2009: 1).

Enligt GERS (2009: 1) betyder referensramens klassificeringsstruktur att det är nödvändigt att försöka behandla den komplexitet som ett mänskligt språk utformar genom att dela upp språklig kompetens i separata faktorer. Kommunikation är något som tar hela människan i anspråk. Lärarna och studerandena måste själva kombinera språktillägnandets olika delar så att det blir en fungerande helhet. Referensramen innehåller skildringar av delfärdigheter, d.v.s. olika färdigheter när det krävs bara begränsade kunskaper i ett språk, t.ex. att förstå men inte kunna tala ett språk. (GERS 2009: 1)

2.3 Studerandenas motivation att lära sig svenska

Enligt Undervisnings- och kulturministeriet (2012: 15) erbjuder individens mångsidiga språk- och kommunikationskunskaper möjligheten att verka som en befullmäktigad medlem i samhället och i olika livsområden, t.ex. inom jobbet eller utbildningen. Eftersom svenska är Finlands andra nationalspråk, är språket centralt i olika livsområden i vårt land. Studerandenas motivation att lära sig svenska i finska skolor beror mycket på lärarnas pedagogik samt inlärarens egen framgång i svenskstudierna. Avgörande för motivationen är

att inlärnigen är lagom utmanande, att man upplever att det är meningsfullt och nödvändigt att lära sig språket och att man har en positiv attityd till svenska språket. Genom att beakta och utveckla dessa faktorer i undervisningen kan läraren höja motivationen hos sina elever. Undervisningsministeriet ska utveckla läroplanerna i grundundervisning, gymnasieutbildning och yrkesskolor så att det betonas funktionella språkfärdigheter i målsättningen och språkundervisning riktar sig mer mot elevernas vardagsliv. (Undervisnings- och kulturministeriet 2012: 59)

2.4 Studentexamen

Det sägs i lagen om studentexamen 18 § (13.8.2004/766) att en studerande avslutar sin gymnasieutbildning med en studentexamen. Studentexamens betydelse är att klarlägga om de kunskaper och färdigheter som anges i gymnasiets läroplan är tillägnade av studerandena. Provet i modersmål och litteratur, det andra inhemska språket, främmande språk, matematik och realämnen ingår i studentexamen. Att ta studenten kräver att studeranden deltar och blir godkänd i minst fyra prov. Det är obligatoriskt för studeranden att avlägga provet i modersmål och litteratur samt enligt eget val i tre prov av en grupp som består av provet i det andra inhemska språket, provet i ett främmande språk, provet i matematik och provet i realämnen. Förutom de här proven kan studerandena delta i ett eller flera extra prov. Studentexamen ger studenterna allmän behörighet för fortsatta studier vid högskola.

Palviainen (2011: 41) skriver att avläggandet av provet i det andra inhemska språket i studentexamen är frivilligt sedan våren 2005, men det finns fortfarande fem obligatoriska kurser i svenska på gymnasiet. Antalet abiturienter som avlägger provet i svenska i studentexamen har sjunkit sedan dess. År 2005 skrev 90 % av abiturienterna svenskan språket i studentskrivningarna, medan andelen år 2009 var bara 68 %. Det finns skillnader mellan könen och mellan olika gymnasier och regioner när det gäller att avlägga provet i svenska. (Palviainen 2011: 41) Enligt Lehtiniemi (2014) har deltagandet i provet i svenska i studentexamen sjunkit drastiskt. Våren 2014 skrev bara en tredjedel av abiturientpojkarne svenskan i studentskrivningarna. Idag tar 55 % av alla abiturienter svenska språket i studentexamen. Sammanbrottet har skett under de 10 år som gått sedan svenskan blev frivillig. Skillnaderna är stora mellan olika gymnasier och det går inte att förklara dem bara med könsfördelning eller en geografisk position. (Lehtiniemi 2014) Enligt studentexamensnämndens statistik tog 14 851 abiturienter provet i svenska språket våren

2006. Däremot valde bara 8273 abiturienter att avlägga provet i svenska i studentexamen våren 2014.

Den skriftliga delen av provet i svenska språket i studentexamen består av tre delar som är textförståelse, ord och strukturer och skriftlig framställning. Textförståelsedelen är sammansatt av flervalsuppgifter, öppna frågor, översättningsfraser och sammanfattning. Delen ord och strukturer består av varierande uppgiftsformer. I min kandidatavhandling ska jag koncentrera mig på delen ord och strukturer och speciellt på deluppgift 2.2. I denna uppgift syns det antagligen tydligast hur den kommunikativa aspekten har beaktats i studentexamen. I stället för mekaniska utfyllnadsuppgifter där abiturienterna fyller i luckor med hjälp av tipsen finns det allt oftare uppgifter där studenterna ska fylla i repliker i en dialogövning som försöker efterlikna en autentisk kommunikationssituation.

2.5 Bedömning

När det gäller att undersöka en deluppgift i studentexamen ska även bedömningen av uppgiften beaktas, eftersom den sätter gränser för uppgiften. Green-Vänttinen och Rosenberg-Wolff (2008: 57) konstaterar att poängskalorna vid utvärderingen av en språklig förmåga i studentexamen spelar en stor roll eftersom de ger det konkreta resultatet av utvärderingen. De oftast använda poängskalorna bygger på en holistisk bedömning där det ges ett enda poängtal eller en analytisk bedömning där olika poäng ges för olika faktorer, t.ex. ordförråd, stil eller syntax. Med andra ord koncentrerar sig den analytiska bedömningen mer på vad inläraren kan och ger inläraren fler möjligheter till känslan av att lyckas, även om han eller hon har bristfälliga språkkunskaper. Den analytiska bedömningen ökar reliabiliteten och är speciellt användbar när det gäller utvärdering av färdigheter inom andraspråksinläring. Inläraren kan ha varierande språkfärdigheter som syns i olika aspekter av skrivandet. Texten kan vara t.ex. välformulerad men innehålla många grammatiska fel eller tvärtom. (Green-Vänttinen & Rosenberg-Wolff 2008: 57)

De nya läroplansgrunderna lägger vikt vid evaluering av funktionella språkkunskaper (Lindroos 2010: 1). I det finska språkundervisningspolitiska projektets (KIEPO) slutrapport konkluderas att evalueringen av funktionella språkfärdigheter orsakar ett behov att evaluera också muntliga färdigheter. Att ta muntliga språkfärdigheter med i studentexamen skulle vara

ett steg mot att betoningarna i läroplansgrunderna blir mer synliga i praktiken i undervisningen. (Lindroos 2010: 2)

2.6 Ämnesområden

Enligt GERS (2009: 46) används språket på många olika sätt beroende på vad som krävs i den pågående situationen och den aktuella kontexten. Behovet av och viljan att kommunicera uppstår i en viss kontext. Kommunikationens form och innehåll är således resultat av den pågående situationen. Varje handling i språkanvändningen händer i en kontext i en specifik situation, dvs. i en av de domäner som vårt sociala liv kan delas in i. *Domänerna* betyder olika handlingssfärer eller intresseområden som en individ har. Valet av de domäner som studerandena ska behärska har betydelse för vilka situationer, syften, uppgifter, teman och texter läraren väljer att ta upp i undervisning, provmaterial och aktiviteter. (GERS 2009: 47) Det finns en oändlig mängd av möjliga domäner, men i språkundervisning och språkinläring gäller det åtminstone följande fyra domäner: den personliga domänen, samhällsdomänen, yrkesdomänen och utbildningsdomänen. De här domänerna omfattar olika aspekter av det normala livet, t.ex. att man lever som privatperson eller samhällsmedborgare, att man utövar sitt yrke eller hurdan utbildningsanstalt man har. (GERS 2009: 47)

Kommunikationsteman i Gemensam europeisk referensram för språk syns så att de olika domänerna kan delas in i olika teman som är de ämnen som en diskurs, ett samtal, en tankegång eller en text handlar om. Dessa teman är centrala för vissa kommunikativa handlingar. Tematiska kategorier kan specificeras på många sätt, men ett exempel av en klassificering i teman, underteman och specifika begrepp är att huvudtemana är personlig identitet, hus och hem, miljö, vardagsliv, fritid och underhållning, resor, relationer med andra människor, hälsa och kroppsvård, utbildning, shopping, mat och dryck, tjänster, platser, språk och väder. (GERS 2009: 53, 54) Studerandena förväntas behärska det centrala ordförrådet i de olika temaområdena så att de kan berätta om dem. Ett exempel på möjliga underkategorier är t.ex. att området "fritid och underhållning" kan indelas vidare i hobbyer och intressen, radio och tv, bio, idrott, tidningar osv. Referensramens användare, dvs. ofta läraren, bör fundera på vilka teman inlärarna behöver kunna handla i de utvalda domänerna. (GERS 2009: 54)

I gymnasiets läroplan (33/011/2003: 86, 87) definieras olika ämnesområden som varje kurs behandlar i B-svenskan. De obligatoriska kurserna omfattar följande teman: skola och fritid

(RUB1), vardagsliv i de nordiska länderna (RUB2), Finland, Norden och Europa (RUB3), livet tillsammans och separat (RUB4) och vår livsmiljö (RUB5). Dessutom innefattar de fördjupade kurserna olika aspekter som handlar om kultur (RUB6) och den gemensamma världen och internationalisering (RUB7). Studenterna förväntas behärska de ovannämnda ämnesområdena i slutet och även under gymnasieutbildningen och de förekommer antagligen också i studentskrivningarna.

2.7 Kommunikativa språkliga aktiviteter och kommunikationsstrategier

Enligt GERS (2009: 58) måste språkanvändare delta i olika kommunikativa språkliga aktiviteter och använda kommunikationsstrategier för att kunna genomföra kommunikativa uppgifter. Många kommunikativa aktiviteter är interaktiva vilket innebär att språkanvändarna växlar mellan produktion och reception, dvs. att både själv producera och motta ”en text”. Däremot kan produktionen också vara skild från receptionen om språkanvändarna inte kan t.ex. ge varandra respons. Sådana kommunikationssituationer betraktas som talande, skrivande, lyssnande eller läsande av en text. Olika språkliga aktiviteter blandas ändå i många situationer. En skolklass är ett exempel på en miljö där aktiviteterna blandas när elever är tvungna att lyssna, läsa, integrera med andra och göra olika skrivövningar. (GERS 2009: 58, 59) Språkanvändaren använder olika strategier för att ta i bruk och balansera sina resurser och aktivera färdigheter när syftet är att uppfylla kraven på kommunikation i kontexten och utföra den pågående uppgiften på det bästa möjliga sättet med utgångspunkt från språkanvändarens exakta mål. Kommunikationsstrategier ska inte användas för att kompensera brister i kommunikationen eller språklig svaghet utan användningen av dem kan jämföras med de metakognitiva principerna planering, genomförande, kontroll och korrigerings som tillämpas på olika kommunikativa aktiviteter så som reception, produktion och interaktion. (GERS 2009: 59)

Ur en pedagogisk synvinkel uppvisar elevernas användning av kommunikationsstrategier att de har en god samtalskompetens som de också kan utnyttja i det främmande språket (Tornberg 2009, 201). En lyckad användning av kommunikationsstrategier betyder t.ex. att om det händer så att eleven inte vet hur han eller hon kan säga någon sak, försöker eleven ta sig fram på en annan väg. Den här andra vägen betyder t.ex. att om eleven inte känner till något uttryck på målspråket, försöker han eller hon ta sig fram på en annan väg och använder en så kallad *parafra*s. I en kommunikationssituation måste eleven undvika den onda cirkeln

som innebär att han eller hon inte vågar säga någonting, eftersom eleven inte är säker på om han eller hon uttrycker sig helt rätt. I stället är det viktigt att eleven vågar använda alla sina resurser för att få fram sitt budskap. Eleven kan använda parafrafer, synonymer och sina kunskaper från andra språk, gissa, leka med internationella ord samt lära sig olika fraser t.ex. hur det är möjligt att börja eller avsluta ett samtal eller hålla med och säga emot. I kommunikationssituationerna kan eleven också be om hjälp genom att vända till sin samtalspartner, använda tankepauser eller signalera till samtalspartnern med olika fraser vad han eller hon tänker eller använda kroppsspråk. (Tornberg 2009, 201) Enligt Tornberg (2009, 201) har eleverna goda möjligheter att använda det främmande språket inte bara som ett arbetspråk, utan också som ett medel att uttrycka åsikter och känslor, berätta om upplevelser samt bemöta andra människor om eleverna bara får möjlighet att öva kommunikationsstrategier samtidigt som de utvecklar sin språkliga kompetens.

2.8 Kommunikativ kompetens

För att kunna utföra olika uppgifter och aktiviteter som krävs när det handlar om att klara sig i de kommunikativa situationer som språk användare och inlärare möter måste de använda olika kompetenser som har utvecklats i deras tidigare upplevelser. Att delta i kommunikativa händelser leder till att inlärarens kompetenser vidareutvecklas. Alla mänskliga kompetenser främjar inlärarens förmåga att kommunicera och kan därför betraktas som delar av den kommunikativa kompetensen. (GERS 2009: 99) Detta innebär att inlärarna för att nå sitt kommunikativa syfte använder allmänna färdigheter kombinerade med en mer specifikt språkrelaterad kommunikativ kompetens som innehåller följande komponenter: lingvistisk, sociolingvistisk och pragmatisk kompetens (GERS 2009: 106).

Lingvistisk kompetens kan definieras som kunskap om de formella resurser som möjliggör att inläraren kan formulera och sätta ihop välformulerade och meningsfulla budskap. Inläraren ska också ha förmåga att använda dessa kunskaper. Den lingvistiska kompetensen delas in i lexikal, grammatisk, semantisk, fonologisk, ortografisk och ortoepisk kompetens eftersom språket som helhet består av olika komponenter. (GERS 2009: 107)

Enligt Juurakko-Paavola och Takala (2013) kan det skiljas många olika färdighetsnivåer i Gemensam europeisk referensram för språk som omfattar nivåerna från under A1 till C2.2. Den lägsta nivån är A1.1 och den högsta C2.2. Nivåerna från B1.1 till B2.2 ligger däremellan.

B1 är ungefär den färdighetsnivån som studeranden förväntas nå i medellång lärokurs i svenska språket under gymnasieåren. Målet varierar enligt språkets delområden. I de produktiva delområdena så som talandet och skrivandet borde studeranden ligga på nivån B1.1, men i hör-och läsförståelsen är målnivån lite högre, B1.2. Dessa färdighetsnivåer gäller också i studentskrivningarna som avslutar gymnasieutbildningen. (Juurakko-Paavola & Takala 2013) När det handlar om inlärares utveckling av förmågan att använda språkliga resurser kan inlärares nivå placeras enligt den Gemensamma europeiska referensramens allmänna språkliga repertoar. Inlärares som ligger på nivån B1 beskrivs på följande sätt: ”Har tillräckligt stor språklig repertoar för att kunna beskriva oväntade situationer, förklara huvudpunkterna i en idé eller ett problem förhållandevis exakt och uttrycka tankar om abstrakta eller kulturella ämnen som musik och filmer.” och ”har tillräckliga språkliga resurser för att klara sig och ett tillräckligt stort ordförråd för att uttrycka sig, om än ibland med viss tvekan och med hjälp av omformulering, om ämnen som familj, hobbyer, intressen, arbete, resor och aktuella händelser. Måste dock upprepa sig och har ibland även svårt att formulera sig på grund av begränsningar i ordförrådet.” (GERS 2009: 107)

Enligt GERS (2009: 115) handlar *sociolingvistisk kompetens* om den kunskap och färdighet som krävs för att inlärares kan bete sig korrekt i olika språkanvändningssituationer, dvs. att inlärares kan hantera språkanvändningens sociala dimension. Språkliga markörer i sociala relationer som inlärares ska kunna beakta är relativ status, relationens närhet och diskursens stilnivå. Gemensam europeisk referensram för språk (2009) förutsätter att studeranden som ligger på nivån B1 ”kan utföra och svara på en rad olika språkliga funktioner och använda funktionernas vanligaste uttryck på en neutral stilnivå. Känner till de viktigaste artighetskonventionerna och kan agera i enlighet med dessa. Känner till och ger akt på tecken på de viktigaste skillnaderna mellan den berörda och den egna språkgemenskapen när det gäller sedvänjor, bruk, attityder, värderingar och övertygelser.” (GERS 2009: 118)

Enligt GERS (2009: 119) gäller *pragmatisk kompetens* inlärares kunskap om de grunder som ligger till grund för hur budskap organiseras, struktureras och ordnas i enlighet med schemana för handlingar och interaktion samt används för att utföra olika kommunikativa funktioner. Pragmatisk kompetens delas ännu i olika kompetenser. Diskurskompetens betyder inlärares förmåga att ordna meningar i en följd så att det är möjligt att producera sammanhängande språk som innehåller koherens och kohesion, turtagning, flexibilitet och tematisk utveckling. *Funktionell kompetens* gäller hur tal och skrift används i kommunikation för att nå vissa funktionella syften. (GERS 2009: 119, 120, 121)

Enligt Tornberg (2005: 164) betyder kommunikativ kompetens från en språkvetenskaplig utgångspunkt förmågan att både förstå och själv uttrycka sig på ett förståeligt sätt på ett främmande språk. Tornberg (2005) konstaterar (se även GERS 2009: 106) att lingvistiska, pragmatiska och strategiska kompetenser hör till den kommunikativa kompetensen. *Den strategiska kompetensen* innebär kunskapen om de olika sociokulturella faktorer som styr kommunikationen som pågår på ett visst språk och förmågan att anpassa sig till de här faktorerna. Dessutom ingår det i den strategiska kompetensen att inläraren använder olika strategier som kompensation om den egna språkförmågan inte räcker till. När det gäller den utbildningsrelaterade utgångspunkten uppfattas *den kommunikativa kompetensen* som förmågan att sätta in språkligt korrekta yttranden i ett verklighetssammanhang. (Tornberg 2005: 164, 42)

Språkvetenskapligt sett är begreppet kommunikativ kompetens något som framhäver språkets funktioner i användning (Tornberg 2005: 39). I undervisning av främmande språk rör uppfattningen om den kommunikativa kompetensen följande områden: språk är ett verktyg för kommunikation, språk är handling, språk har innehåll, språkets funktioner står i fokus och det bästa sättet att lära sig kommunikation är med att kommunicera. Inriktningen är aktivistisk när språkets funktioner i kommunikativt sammanhang framhävs. (Tornberg 2005: 41) Av Sheils (1988) studie (refererad i Tornberg 2005: 42) framgår att det kan räknas upp sex komponenter som tillsammans utformar den kommunikativa kompetensen. De här komponenterna är *diskurskompetens*, *sociokulturell kompetens* och *social kompetens* utöver *den lingvistiska*, *strategiska* och *sociolingvistiska kompetensen*. Diskurskompetensen omfattar förmågan att både uppfatta och skapa sammanhang i de avskilda yttranden som hör till meningsfulla och kommunikativa mönster. I den sociokulturella kompetensen ingår god kännedom om målspråkslandets sociokulturella kontext och den sociala kompetensen innehåller färdigheter samt självförtroende att kommunicera och samarbeta med andra människor. (Tornberg 2005: 42)

2.9 Grammatik som en produkt och process

Ett språks grammatik kan beskrivas antingen som en produkt eller som en process (Tornberg 2005: 102). I uppfattningen om grammatik som en produkt fokuseras det på själva formsystemet vars olika delar analyseras. Syftet är att utveckla kunskapen om hur hela systemet är uppbyggt genom att rikta uppmärksamheten på de enskilda formerna. Dessa

grammatiska former existerar utan någon kontext eller kommunikationssyfte som de ska användas till. Uppfattningen om grammatik som en produkt leder till själva kompetensen, men i detta fall beaktas inte språkets användning i ett sammanhang. (Tornberg 2005: 102)

När grammatik ses som en process finns det däremot uppfattningen om möjligheten att använda grammatiken på många olika sätt samtidigt när språket produceras. Detta tänkande koncentrerar sig på hur grammatiken kan hjälpa studeranden att göra något med språket. Syftet med denna utgångspunkt är att få inläraren att nå en känsla för hur grammatiken kan användas effektivt i den pågående kommunikationssituationen. (Tornberg 2005: 102)

3 RESULTAT

I detta kapitel kommer jag att presentera resultaten. Jag koncentrerar mig på studentexamens deluppgift 2.2 i B-svenskan som allt oftare förekommer i form av en så kallad ”reageringsuppgift”. Jag ska behandla separat deluppgiftens ämnesområden och de ord och strukturer som uppgiften förutsätter att studenten behärskar. Både ämnesområdena i uppgiften och ord och strukturer fungerar som mätare för hur denna uppgiftstyp återspeglar förändringen i synen på språkkunskaper.

3.1 Hur har deluppgift 2.2 förändrats under år 2008 och hurdan har den varit sedan dess?

Del 2 som omfattar ord och strukturer i studentexamen består av två separata uppgifter. Deluppgift 2.1 mäter studenternas språkkunskaper i grammatik. I uppgiften måste studenten läsa en text och sedan välja för varje punkt (26-50) det alternativ (A, B eller C) som bäst passar i sammanhanget. Däremot har det hänt en förändring i deluppgiftens 2.2 form under år 2008. Ända fram till våren 2008 förekom uppgiften i form av en mekanisk utfyllnadsuppgift där studenterna fyllde i luckor med hjälp av tipsen eller med ett uttryck som passade in i sammanhanget om tipsen saknades. I stället för denna uppgiftsform förekommer det nuförtiden en uppgift där studenterna ska fylla i repliker i en dialogövning, en så kallad ”reageringsuppgift”, där abiturienterna ska fylla i samtalet på naturlig svenska med hjälp av tipsen på finska.

Våren 2008 förekom den mekaniska utfyllnadsuppgiften sista gången som studentexamens deluppgift 2.2 i B-svenskan. Då var uppgiftens rubrik ”Dyr tupplur” och texten handlade om en händelse där en sjuuttonårig flicka hade tagit en tupplur på nattflyget och därför hamnat på fel plats. I uppgiften finns det tio luckor för abiturienten att fylla i. Tipsen är antingen på finska eller svenska och de är: 1. *kotiin*, 2. *lång*, 3. *sekä ... että*, 4. *ei ollut huomannut*, 5. *passagerare*, 6. *uppröra*, 7. *påstå*, 8. *ei koskaan*, 9. *kieltäisi* och 10. *gång* (1. hem, 3. både ... och, 4. hade inte märkt, 8. aldrig, 9. skulle förbjuda). Med andra ord krävs det i uppgiften att abiturienten behärskar både olika grammatiska regler och ordförråd för att kunna lyckas i uppgiften. Abiturienten ska inte bara minnas olika ord utan också förstå texten som helhet och fylla i luckorna så att han eller hon beaktar kontexten.

Hösten 2008 infördes deluppgift 2.2 som inte är vare sig en mekanisk utfyllnadsuppgift eller en egentlig reageringsuppgift. Det sägs i anvisningen att ”*fill i replikerna nedan med hjälp av tipsen på finska*”. Rubriken är ”I affären” och det finns fem ställen där abiturienten ska fylla i korta delar av en konversation som sker i en klädaffär mellan kund och expedient. Expedientens repliker är färdigt givna och abiturienten ska fylla i kundens repliker som är: 1. *siisti villapaita*, 2. *Saisinko kokeilla sitä?*, 3. *Tarvitsen pienemmän koon.*, 4. *Voinko maksaa kortilla?* och 5. *Missä on lähin pankkiautomaatti?* (1. en snygg yllettröja, 2. Får jag prova den?, 3. Jag behöver en mindre storlek., 4. Kan jag betala med kort? 5. Var ligger den närmaste bankautomaten?). Den här uppgiften mäter inte längre bara enstaka eller fristående grammatiska saker, men den är inte heller en reageringsuppgift, eftersom replikerna är helt färdigt givna på finska. På det sättet är uppgiften så styrd att den inte erbjuder möjligheter för abiturienten att själv formulera meningar och samtidigt hitta på kreativa lösningar för att uttrycka sig rätt och förståeligt men också ändå ganska fritt inom ramen för uppgiften. Denna uppgift verkar representera någon slags övergångsfas mot den nuvarande reageringsuppgiften som har förekommit i studentexamens deluppgift 2.2 i B-svenskan varje gång sedan våren 2009 till åtminstone hösten 2014 vartill min undersökning begränsar sig.

3.2 Vilka ämnesområden hör till reageringsuppgift 2.2?

I gymnasiets läroplan (2003) nämns följande ämnesområden när det gäller B-svenskan: på de två första kurserna koncentreras det på granskningen av unga människors liv, studier, arbete, hobbyer, tjänster och fritid. Dessutom finns det sådana ämnesområden som ”välbefinnande och trygghet” samt ”kommunikation och mediekunskap” på den andra kursen. På den tredje kursen tas det upp hemland, finlandism, jämförelse med de andra nordiska länderna och Finland som en nordisk stat i Europa samt ämnesområdet ”kulturidentitet och kännedom av kulturer”. Under den fjärde kursen får studenterna bekanta sig med teman som livsvärden, mänskliga relationer, mötet av olika kön och åldersgrupper i studierna och arbetslivet samt aktuella samhällsrelaterade fenomen. På den femte kursen betonas det ämnesområdena ”hållbar utveckling” och ”teknologi och samhälle” som erbjuder olika synvinklar när det gäller att behandla kursens andra ämnen som är natur, massmedier och livs- och arbetsmiljö. Under de två frivilliga och fördjupande kurserna behandlas det vidsträckt kultur och ämnesområden som handlar om världsomfattande fenomen samt internationellt påverkande i samband med temana samhällsrelaterade frågor, deltagandet i beslutsfattandet och internationellt ansvar. Enligt GERS

(2009: 53, 54) omfattar för sin del Gemensam europeisk referensram för språk sådana teman som personlig identitet, hus och hem, miljö, vardagsliv, fritid och underhållning, resor, relationer med andra människor, hälsa och kroppsvård, utbildning, shopping, mat och dryck, tjänster, platser, språk och väder. Både referensramen och gymnasiets läroplan innehåller således likadana ämnesområden något som pekar på det att de ovannämnda temana kan antas vara relevanta i unga människors liv.

Dialogövningarna i reageringsuppgiften 2.2 efterliknar autentiska kommunikationssituationer och ämnesområdena rör sådana situationer som abiturienterna möjligtvis också kunde möta i det verkliga livet. I vårens 2009 studentexamen var anvisningen till uppgiften ”Olet risteilyllä ja vietät päivän Tukholmassa. Mitä sanot seuraavissa tilanteissa?” (”Du är på en kryssning och tillbringar en dag i Stockholm. Vad sägen du i följande situationer?”). Hösten 2009 lydte anvisningen ”fyll i replikerna i telefonsamtalet”. Våren 2010 hade uppgiften en dialog mellan ”Lena” och ”Du” och det pågår en diskussion om att titta på en film och hösten 2010 lydte uppgiften: ”olet turistina Tukholmassa ja kysyt neuvoa ohikulkijalta” (”du är i Stockholm som turist och rådfrågar en förbipasserande”). Våren 2011 hade uppgiften följande anvisningar: ”Olet hotellissa. Mitä sanot eri tilanteissa?” (”Du är på ett hotell. Vad säger du i de olika situationerna?”) och hösten 2011 ”du är ute och shopper i Stockholm och nu vill du köpa en mobiltelefon till din mormor, som bor i Sverige”. Våren 2012 hade uppgiften en sådan situation att ”du är på Sverigebåten och träffar en svensk pojke som du pratar med” och hösten 2012 ”du bor i Sverige och du vill börja med en ny hobby”. Våren 2013 uppmanade uppgiften studenten att ”du ringer till din vän Malin” och hösten 2013 ”du har fått en studieplats på en annan ort och nu pratar du med din kompis om ditt kommande boende”. På våren 2014 lydte anvisningen i uppgiften ”du ska boka bord på en restaurang” och hösten 2014 ”Lomasi lähenee ja suunnitteleet ulkomaanmatkaa. Käyt seuraavan keskustelun ystäväsi kanssa.” (Din semester närmar sig och du planerar en utlandsresa. Du har följande diskussion med din vän.”).

De teman som finns både i Gemensam europeisk referensram för språk (2009) och gymnasiets läroplan (2003) förekommer som ämnesområden i reageringsuppgiften 2.2. Vårens 2009 uppgift handlar om att vara på en kryssning i Stockholm och abiturienten förväntas att utträtta olika ärenden på metrostation, i skoaffär, turistinfo, musikaffär och på restaurang. Uppgiften består således av fem separata och mindre kommunikationssituationer som möjligtvis kan ske under resan i Stockholm. Det krävs i denna deluppgift att abiturienten behärskar t.ex. följande ämnesområden: resor, shopping, mat och dryck, tjänster, platser samt

fritid och underhållning som är benämnda i referensramen och gymnasiets läroplan. I deluppgift 2.2 från hösten 2009 ska abiturienten klara av ett telefonsamtal. I uppgiftens telefonsamtal är det fråga om en språkkurs i svenskan som abiturienten är intresserad av. Syftet är att abiturienten ställer några frågor som gäller språkkursen. De teman som uppgiften handlar om är resande, studier och fritid samt underhållning.

Vårens 2010 deluppgift 2.2 handlar om fritid och underhållning. Dialogen går ut på att ungdomarna diskuterar vilken film de ska titta på. Höstens 2010 deluppgift 2.2 har en kommunikationssituation där abiturienten är i Stockholm som turist och ska fråga hur han eller hon ska komma till Östermalmstorg. I uppgiften ska abiturienten också fråga efter lunchmöjligheter och var han eller hon kan hitta en biograf. Med andra ord förutsätts det i uppgiften att abiturienten behärskar ordförråd som sammanhänger med miljö, platser, resor, fritid och underhållning samt mat och dryck.

I vårens 2011 deluppgift 2.2 ska abiturienten uträtta några ärenden på ett hotell. Abiturienten ska t.ex. ringa till hotellens reception och klaga över att hans eller hennes rum inte är städad. De ämnesområden som finns i uppgiften är resande, miljö, mat och dryck, tjänster och fritid. I höstens 2011 deluppgift 2.2 shoppar abiturienten i Stockholm och ska köpa en mobiltelefon till hans eller hennes mormor. De teman som finns i uppgiften är fritid, shopping, tjänster samt teknologi och samhälle. Det är fråga om ganska alldagliga situationer som kan anses vara förknippade med unga människors vardagliga liv.

Vårens 2012 deluppgift 2.2 äger rum på Sverigebåten där abiturienten träffar en svensk pojke och pratar med honom. Som samtalsämnen finns det t.ex. födelsedagsfirandet, varför den svenska pojken hade varit i Åbo och var i Sverige pojken bor. Ämnesområdena i uppgiften sammanhänger således med unga människors liv, hobbyer, resor och fritid. Höstens 2012 deluppgift 2.2 handlar om att abiturienten ska börja en ny hobby: att gå på gym. Abiturienten diskuterar med gymägaren och ställer olika frågor som gäller den nya hobbyn, t.ex. om det är möjligt att få en tränare eller hurdana gymmets öppettider är. De teman som finns i uppgiften är hobbyer, tjänster och fritid samt hälsa och kroppsvård.

Vårens 2013 deluppgift 2.2 kräver att abiturienten ska ringa till hans eller hennes vän Malin. Telefonsamtalet går ut på att abiturienten presenterar sig själv och sedan ska han eller hon komma överens med Malin när de ska träffas, eftersom abiturienten planerar att resa till Malins hemstad. Uppgiften omfattar ämnesområden som resor, fritid och underhållning, mänskliga relationer samt mat och dryck. Höstens 2013 deluppgift 2.2 handlar om att

abiturienten har fått en studieplats på en annan ort och i uppgiften ska han eller hon diskutera med en kompis om det kommande boendet. Diskussionsämnena gäller t.ex. hur svårt det är att hitta en lägenhet, hur abiturienten helst skulle vilja bo och allmänna saker som anknyter till att börja studielivet. Med andra ord är ämnesområdena i uppgiften hus och hem, miljö, unga människors liv, mänskliga relationer och vardagsliv.

Vårens 2014 deluppgift 2.2 handlar om att abiturienten ska boka bord på en restaurang per telefon. Under telefonsamtalet ska abiturienten presentera sig själv och berätta att han eller hon vill boka bord på restaurangen för att fira födelsedagsfest med kompisarna. Sedan ställer servitören några frågor och abiturienten svarar på dem. De ämnesområden som uppgiften innehåller är mat och dryck samt fritid och underhållning. I höstens 2014 deluppgift 2.2 ska abiturienten diskutera med sin vän. Diskussionsämnet är att abiturienten planerar en utlandsresa. Abiturienten frågar t.ex. om hans eller hennes vän kan rekommendera något semester mål. Ämnesområdena i uppgiften handlar således om miljö, fritid, resor, platser och kultur.

Ämnesområdena i reageringsuppgifterna 2.2 från 2009 till 2014 är således sådana som är benämnda både i gymnasiets läroplan (2003) och i Gemensam europeisk referensram för språk (2009). Ämnesområdena är inte på något sätt obekanta utan dem kan antas vara ganska vardagliga för abiturienter.

3.3 Hur reflekterar deluppgift 2.2 den pedagogiska synen på kommunikativ kompetens i språkinläring?

Studentexamens deluppgift 2.2 som idag förekommer i form av en reageringsuppgift möjliggör t.ex. att eleven kan klara av en uppgift även om han eller hon inte känner till något visst enskilt ord. Det kräver att abiturienten kan använda olika kommunikationsstrategier, t.ex. att han eller hon kan uttrycka sig genom att använda en parafra om det erbjuds en möjlighet att abiturienten fritt får formulera det som sägs i uppgiften. I deluppgift 2.2 från hösten 2011 uppmanar man t.ex.: ”Kerro, mitkä kaksi perustoimintoa luulet mummon tarvitsevan kannykkäänsä.” (Berätta, vilka två grundläggande funktioner du tror att mormor behöver ha i sin mobil.) Det finns ganska många olika sätt att uttrycka samma sak och dessutom får abiturienten själv bestämma de två funktionerna något som ger mer utrymme för egen produktion.

I reageringsuppgiften finns det alltid någon kommunikationssituation och avsikten är att abiturienterna ska fylla i repliker i en dialogövning på naturlig svenska med hjälp av tipsen på finska. Med andra ord ger uppgiften rum för abiturienternas egen produktion något som ger studenten en möjlighet att bevisa sina språkkunskaper. För bedömningens skull är uppgiften dock styrd på något sätt, men den reflekterar ändå den kommunikativa språkuppfattningen mer än någon helt mekanisk utfyllnadsuppgift. Det sägs t.ex. i anvisningarna till reageringsuppgifterna att ”du ska inte översätta ordagrant” (våren 2010), ”replikerna ska passa in i sammanhanget” (hösten 2013) eller ”älä käännä sanatarkasti ruotsiksi kohtia 1-5, vaan ilmaise asiasisältö luonteavalla ja kohteliaalla ruotsin kielellä” (”översätt inte ordagrant punkterna 1-5, utan uttryck sakinnehållet på naturlig och artig svenska”) (våren 2009). Med andra ord beaktar uppgiften synen på den kommunikativa kompetensen i språkinläringen där språket inte bara ses som ett formellt system fullt av olika regler utan mer som ett verktyg att kunna kommunicera med andra människor och att uttrycka sig själv på många, varierande sätt.

I deluppgift 2.2 ska abiturienten kunna använda adekvata uttryck i någon viss språkanvändningssituation, något som kräver sociolingvistisk kompetens. Dessa språkanvändningssituationer kan variera. I höstens 2014 deluppgift 2.2 har abiturienten en diskussion med sin vän vilket förutsätter annorlunda uttryckssätt än t.ex. i vårens 2014 deluppgift 2.2 där abiturienten ska boka bord på en restaurang per telefon. I en diskussion med ens vän kan det användas språk som är ledigt och intimt i jämförelse med en situation där abiturienten ska uträtta ärenden, något som kräver att språket är mer formellt. Enligt GERS (2009: 115) innehåller den sociolingvistiska kompetensen t.ex. relationens närhet och diskursens stilnivå som abiturienten också måste beakta för att kunna skriva korrekta uttryck i den kommunikationssituation som tas upp reageringsuppgiften.

Deluppgift 2.2 hör till studentexamens del 2 där det är fråga om ord och strukturer. Således mäter deluppgiften inte bara abiturientens ordförråd utan också hans eller hennes kunskaper i grammatik. Enligt Tornberg (2005: 102) kan ett språks grammatik beskrivas antingen som en produkt eller som en process. I deluppgift 2.2 tycks grammatiken ha mer roll som en process där avsikten är att använda grammatik på många olika sätt samtidigt när abiturienten producerar språk. Huvudtanken är att grammatiken är ett medel som hjälper studeranden att nå sitt kommunikativa syfte.

I deluppgift 2.2 förekommer olika grammatiska strukturer som abiturienten förväntas behärska. Ett syfte med uppgiften är att abiturienter får visa prov på sina språkfärdigheter i grammatik. I deluppgift 2.2 från hösten 2013 uppmanas det t.ex. att ”Vastaa asunnon löytymisen olevan vaikeaa, vaikka olet etsinyt sitä kuukauden etkä välitä sen kunnosta.” (”Svara att det är svårt att hitta en lägenhet även om du har letat efter den redan en månad och att du inte bryr dig om lägenhetens skick.”) I denna mening ska abiturienten använda en bisatsordföljd som innehåller en negation. I höstens 2013 deluppgift 2.2 uppmanas abiturienten att ”Totea, että mieluiten pyöräilisit.” (”Konstatera att du helst skulle vilja cykla.”) Meningen kräver således att abiturienten ska kunna bilda superlativformen av ordet gärna och veta vad som motsvarar finskans konditionalis i svenskan. I vårens 2014 deluppgift uppmanas abiturienten att ”Kerro kysyväsi muilta, mitä he haluavat valita ja onko heillä erikoisruokavalioita.” (”Berätta att du ska fråga de andra vad de vill välja och om de har specialdieter.”) I denna mening ska abiturienten använda indirekta frågor. I höstens 2014 deluppgift 2.2 ska studeranden ”Kerro, että odotat innolla saavasi tutustua tanskalaiseen kulttuuriin.” (”Berätta, att du ser fram emot att få bekanta dig med dansk kultur.”) I denna mening ska abiturienten kunna kongruensböja adjektiv.

I deluppgift 2.2 beaktas språkets användning i olika sammanhang, något som visar att förhållningssättet till grammatik är att grammatiken ses som en process snarare än en produkt. De grammatiska strukturer som abiturienten förväntas behärska i deluppgift 2.2 är inte bara kunskaper om språket som studeranden måste lära sig utantill (grammatik som en produkt), utan strukturerna är delar av en ”autentisk” kommunikationssituation (grammatik som en process). Med andra ord anknyts den grammatiska kunskapen till den pragmatiska, dvs. att abiturienten ska göra sig förstådd och nå det kommunikativa syftet i kontexten. Fördelen med deluppgift 2.2 är att den erbjuder olika möjligheter att uttrycka sig. Uppgiften kräver inte ett visst exakt svar på varje punkt, utan meningen är att abiturienten använder ”naturlig svenska” dvs. han eller hon får använda t.ex. parafraaser eller andra kommunikationsstrategier vilket är en del av den kommunikativa kompetensen.

3.4 Hur påverkar synen på språkkunnighet uppgifterna i studentskrivningar?

Synen på språkkunnighet påverkar åtminstone studentexamens del 2 som heter ord och strukturer och speciellt deluppgift 2.2 som alltid förekommer i form av en reageringsuppgift i stället för en mekanisk utfyllnadsuppgift. I reageringsuppgiften ska abiturienten fylla i

repliker i en dialogövning som är avsedd att efterlikna en autentisk kommunikationssituation. Ett av syftena med uppgiften är att studerandena ska inse att språkkunskaper inte bara är olika och separata kunskaper om språket utan ett medel att få budskapet att gå fram. Enligt Nikula (2010) ska inläringen av ett främmande språk koncentrera sig mer på studenternas språkanvändningsresurser. Behovet att mäta studerandenas språkanvändningsresurser har antagligen lett till att det förekommer olika dialogövningar i deluppgift 2.2.

4 SAMMANFATTANDE DISKUSSION

I detta kapitel ska jag svara på mina forskningsfrågor och diskutera mina resultat. Mina forskningsfrågor är: 1) Hur har deluppgift 2.2 i studentexamen förändrats under år 2008 och hurdan har den varit sedan dess? 2) Vilka ämnesområden hör till reageringsuppgiften? 3) Hur reflekterar deluppgift 2.2 den pedagogiska synen på kommunikativ kompetens i språkinläring? och 4) Hur påverkar synen på språkkunnighet uppgifterna i studentskrivningar? Dessutom kommer jag att behandla mina hypoteser och granska validiteten och reliabiliteten i min kandidatavhandling.

4.1 Förändringar i deluppgift 2.2 under åren 2008–2014

I min undersökning har jag kommit fram till att studentexamens deluppgift 2.2 har förändrats från en mekanisk utfyllnadsuppgift till en så kallad reageringsuppgift under åren 2008–2014. Den mekaniska utfyllnadsuppgiften förekom sista gången i vårens 2008 studentexamen. Deluppgift 2.2 från hösten 2008 representerar någon slags övergångsfas mellan de två uppgiftstyperna. Sedan våren 2009 har den nuvarande reageringsuppgiften förekommit varje gång som studentexamens deluppgift 2.2.

4.2 Ämnesområden i deluppgift 2.2

Enligt mina undersökningsresultat förekommer de ämnesområden som är benämnda både i gymnasiets läroplan (2003) och Gemensam europeisk referensram för språk (2009) också i studentexamens deluppgift 2.2 som kallas reageringsuppgift i denna kandidatavhandling. Ämnesområdena är relevanta för abiturienter, eftersom de är teman som ungdomarna kan relatera till i sitt eget liv. Situationerna i reageringsuppgifterna är sådana som faktiskt kan förekomma i ungdomarnas liv, t.ex. att resa och utträta olika ärenden i Stockholm, träffa en svensk ungdom eller ringa till ett hotells reception.

Eftersom ämnesområdena i reageringsuppgiften reflekterar den europeiska referensramens och läroplanens innehåll, har abiturienterna troligen lärt sig åtminstone delvis det ordförråd som deluppgift 2.2 förutsätter att abiturienten ska behärska. I gymnasiets läroplan

(33/011/2003: 86, 87) definieras teman för varje obligatorisk kurs i B-svenskan: skola och fritid (RUB1), vardagsliv i de nordiska länderna (RUB2), Finland, Norden och Europa (RUB3), livet tillsammans och separat (RUB4) och vår livsmiljö (RUB5). Deluppgift 2.2 innehåller många av dessa teman och det finns skäl att tro att dessa ämnesområden även behandlas i kursböckerna och på lektionerna. Därför kan det antas att även abiturienter är bekanta med dessa teman.

I studentexamensnämndens allmänna föreskrifter för proven i det andra inhemska språket och i främmande språk (2011, 1) sägs det att ”Syftet med språkproven i studentexamen är att klarlägga om de studerande har tillägnat sig de kunskaper och färdigheter som anges i läroplanen för gymnasiet samt om de har nått den mognad i språkbehärskning som hör till målen för gymnasieutbildningen (L 766/2004, 18 §)” och ”Språkproven utarbetas enligt de kurser och lärokurser som med stöd av 10 § 1 mom. i gymnasielagen anges som obligatoriska kurser enligt timfördelningen i gymnasieundervisningen och som kurser i form av fördjupande studier (F 915/2005, 1 §)”. Med andra ord betyder det att studentexamen baserar sig på gymnasiet läroplan. Det betyder således också att ämnesområden och ordförråd i deluppgift 2.2 ska vara sådana som abiturienter har bekantat sig med under gymnasieåren.

4.3 Den pedagogiska synen på kommunikativ kompetens i deluppgift 2.2

Här kombinerar jag den tredje och fjärde forskningsfrågan om hur deluppgift 2.2 reflekterar den pedagogiska synen på kommunikativ kompetens i språkinläring och hur synen på språkkunnighet påverkar uppgifterna i studentskrivningar. I min undersökning framkom att synen på språkkunnighet åtminstone har inverkat på studentexamens deluppgift 2.2 som har beaktat språkets funktionella karaktär mer än tidigare sedan år 2009.

Deluppgift 2.2 ger utrymme för abiturientens egen produktion och uppmanar abiturienten att inte översätta yttrandena ordagrant. Detta möjliggör att abiturienten kan använda olika kommunikationsstrategier för att få fram budskapet. Meningen med att använda dessa strategier är att abiturienten tar i bruk sina resurser och språkfärdigheter för att uppfylla det kommunikativa syftet i kontexten och på det sättet klara av den pågående kommunikationssituationen på bästa möjliga sätt (GERS 2009: 59). I den strategiska kompetensen ingår att studeranden kan använda olika strategier som kompensation om den egna språkförmågan inte räcker till (GERS 2009: 106). Enligt Tornberg (2009: 201) kan

studerandena öva användningen av kommunikationsstrategier genom att lära sig hur man bekräftar, ber om hjälp eller parafrazerar olika ord och uttryck som alla leder till studerandenas goda samtalskompetens.

Från en språkvetenskaplig utgångspunkt betyder kommunikativ kompetens att uttrycka sig själv förståeligt på ett främmande språk. I undervisning av främmande språk handlar den kommunikativa kompetensen om att språket är ett verktyg för kommunikationen, språkets funktioner står i fokus och eleverna lär sig kommunikation genom att kommunicera. (Tornberg 2005: 41, 164) Studentexamens deluppgift 2.2 syftar till att abiturienten ska kunna producera språkligt korrekta och adekvata yttranden i ett särskilt sammanhang, dvs. i en dialogövning som försöker efterlikna en autentisk kommunikationssituation. Detta kan anses vara ett försök att mäta den kommunikativa kompetensen.

Deluppgift 2.2 mäter också abiturientens språkkunskaper i grammatik, även om den samtidigt fungerar som en dialogövning. Ur ett pedagogiskt perspektiv ses grammatik som en process i deluppgift 2.2. Uppfattningen om grammatik som en process baserar sig på tänkandet hur grammatiken kan hjälpa studeranden att producera språket. Språkets användning i olika verklighetssammanhang beaktas. (Tornberg 2005: 102) Lingvistisk kompetens kan också bland annat delas in i grammatisk kompetens vilket betyder att grammatiken inte får glömmas när det är fråga om den kommunikativa kompetensen (GERS 2009: 107).

4.4 Validitet och reliabilitet

Mina undersökningsresultat stämmer överens med mina hypoteser. Studentexamens deluppgift 2.2 återspeglar och siktar på att mäta den kommunikativa kompetensen och uppgiftens ämnesområden kan anses vara relevanta för abiturienter samt motsvarar de teman som är benämnda såväl i läroplanen (2003) som i Gemensam europeisk referensram för språk (2009).

Det ska ändå påpekas att studentexamens deluppgift 2.2 inte är en autentisk kommunikationssituation mellan två eller flera människor utan en dialogövning som bara är avsedd efterlikna en autentisk kommunikationssituation. Så länge som det inte finns något muntligt prov i studentexamen fungerar reageringsuppgiften dock som en övergångsfas och studentexamen har kommit ett steg närmare i försöket att mäta den kommunikativa kompetensen. Reliabiliteten i min undersökning är bra, eftersom jag lyckades bevisa att synen

på språkkunnighet faktiskt har haft inverkan på uppgifterna i studentexamen och uppgiftstypen har förändrats mot en mer kommunikativ inriktning. Troligen skulle man kunna upprepa undersökningen och få samma resultat med samma metoder och material.

5 AVSLUTNING

Enligt Nikula (2010) har språket en betydelse som ett delat och socialt system som bildas tillsammans med andra människor och detta syns även i forskningen idag. Denna avhandling är ett led i denna forskning. Språkkunskap är en viktig del av byggandet av den sociala verkligheten. Detta betyder att den gamla språkuppfattningen, där det viktigaste har varit att ha kunskap om språket i stället för att kunna använda det, håller på att vika undan. (Nikula 2010) Den kommunikativa språkuppfattningen ställer vissa krav på språkundervisningen som inte längre kan basera sig på den långvariga traditionen där en allmän uppfattning har varit att man måste behärska språkets regler innan det är möjligt att använda språket. Enligt mina undersökningsresultat, som visar att kommunikativ kompetens redan beaktas i studentexamen, skulle det vara nyttigt att få mer forskningsresultat om vad förändringen i språkuppfattningen i praktiken betyder när det gäller t.ex. lektionsplanering, undervisningsmedel och utvärdering. Det kunde också vara intressant att undersöka bedömningen av muntliga färdigheter som blir en del av studentexamen senast år 2019.

LITTERATUR

Green-Vänttinen, M. & Rosenberg-Wolff, C. 2008. Puss och Kräm: Tilltal och kommunikativa handlingar i studentprovet i svenska. I: Lindström J., Kukkonen, P., Lindholm, C. & Mickwitz, Å. (red.): *Svenskan i Finland 10*. Helsingfors universitet. 55–63.

Juurakko-Paavola, T. & Takala, S. 2013. Mitä ylioppilastutkinto kertoo lukiolaisten kielitaidon tasosta – ylioppilastutkinnon kielikokeiden tulokset verrattuna LOPSiin. <http://www.slideshare.net/IirisNii/juurakkopaavola>

Klockars, M. 2010. *Uppfattning om språklig kompetens i studentprov i svenska 1919-2009*. Pro gradu -avhandling. Tammerfors: Institutionen för språk -och översättningsvetenskap. Nordiska språk, Tammerfors universitet.

<https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/81570/gradu04293.pdf?sequence=1>

Lag om studentexamen 18 § (13.8.2004/766)

<https://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1998/19980629?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=18%20%C2%A7%20%2813.8.2004%2F766%29#L4P18>

Lehtiniemi, K. 2014. Vain kolmannes pojista kirjoittaa yo-ruotsin – lukioiden välillä huimia eroja. *Mtv.fi uutiset*. <http://www.mtv.fi/uutiset/kotimaa/artikkeli/vain-kolmannes-pojista-kirjoittaa-yo-ruotsin-lukioiden-valilla-huimia-eroja/3411776> (Hämtad: 3.2.2015)

Liiten, M. 2013. Suullisen kielitaidon kokeet yo-tutkintoon 2019. *Helsingin Sanomat*. <http://www.hs.fi/kotimaa/a1370915068107> (Hämtad: 17.4.2015)

Lindroos, S. 2010. *Bedömningen av muntliga språkkunskaper i svenska. En analys av bedömnarnas reflektioner kring elevbedömningens reliabilitet*. Pro gradu-avhandling i nordiska språk. Finska, finskugriska och nordiska institutionen, Helsingfors universitet.

Lukion opetussuunnitelman perusteet 2003. Opetushallitus.

http://www.oph.fi/download/47345_lukion_opetussuunnitelman_perusteet_2003.pdf

(Hämtad: 1.2.2015)

Nikula, T. 2010. Kielikäsityksen ja kielenopetuksen kytköksistä. *Kielikoulutuspolitiikan verkosto*. <http://www.kieliverkosto.fi/article/kielikasityksen-ja-kielenopetuksen-kytkoksista/> (Hämtad: 20.1.2015)

Palviainen, Å. 2011. *Frivillig svenska? Utbildningsrelaterade konsekvenser*. Magma-studie 3/2011. Andra upplagan. Helsingfors: Finlands svenska tankesmedja Magma.

Proven i det andra inhemska språket och i främmande språk. Föreskrifterna för studentexamensnämndens prov. 2011.

https://www.ylioppilastutkinto.fi/images/sivuston_tiedostot/Ohjeet/Koekohtaiset/sv_foreskrifter_sprakproven.pdf (Hämtad: 25.3.2015)

Sheils, J. 1988. *Communication in the Modern Languages Classroom*. Strasbourg. Council of Europe.

GERS 2009 = Gemensam europeisk referensram för språk. Skolverket. http://www.skolverket.se/om-skolverket/publikationer/visa-enskild-publikation?_xurl=http%3A%2F%2Fwww5.skolverket.se%2Fwtpub%2Fws%2Fskolbok%2Fwpubext%2Ftrycksak%2FRecord%3Fk%3D2144 (Hämtad: 20.1.2015)

Ilmoittautuneet eri kokeisiin tutkintokerroittain 2006–2015. Studentexamensnämndens statistik.

https://www.ylioppilastutkinto.fi/images/sivuston_tiedostot/stat/FS2015A2006T2010.pdf (Hämtad: 5.2.2015)

Toiminnallista ruotsia – lähtökohtia ruotsin opetuksen kehittämiseksi toisena kotimaisena kielenä. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2012:9.

<http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2012/liitteet/tr09.pdf?lang=sv>

Tornberg, U. 2005/2009. *Språkdidaktik*. Tredje upplagan. Malmö: Gleerups Utbildning AB.

Bilagorna är hämtade från Abitreenit. *Yle.fi*. <http://oppiminen.yle.fi/abitreenit/ruotsi/yokoheet/2013-kevat-ruotsi-keskipitka-oppimaara> (Hämtad: 22.4.2015)

BILAGOR: 1. Deluppgift 2.2 våren 2008

- 2.2** Fyll i luckorna i texten med hjälp av de tips som du ser i marginalen. Om tips saknas, ska du fylla luckan med ett uttryck som passar in i satssammanhanget. Skriv lösningarna **med tydlig handstil på sida B** av svarsblanketten för språkproven. Skriv dem under varandra i samma ordning som de har i uppgiften och numrera dem.

Dyr tupplur

Sjuttonåriga Maria Ilieva kände sig trött och beslöt att ta sig en tupplur på nattflyget från Malta på väg 1 till Bulgarien. Tuppluren blev 2 än hon hade tänkt sig. När hon vaknade hade planet 3 hunnit landa i Sofia 3 återvända tillbaka till Valetta.

Kabinpersonalen 4 en liten detalj, nämligen att en av 5 fortsatte sin skönhetsömn medan planet tankades för återfärden till Malta. Marias mamma Nadesjda är 6 över Air Maltas agerande. "När jag ringde upp Air Malta 7 deras tjänstemän att ett flygplan inte är någon sovplats. Jag har 8 sett en skylt som 9 en att sova i flygplanet."

Marias Törnrosasömn blev dyr för familjen. Hon måste betala 200 euro extra för den andra resan. Den 10 var hon vaken när planet landade.

1. kotiin
2. lång
3. sekä ... että
4. ei ollut huomannut
5. *passagerare*
6. uppröra
7. påstå
8. ei koskaan
9. kieltäisi
10. gång

Källa: *Hufvudstadsbladet*, 2006

2. Deluppgift 2.2 hösten 2008

2.2 Fyll i replikerna nedan med hjälp av tipsen på finska. Skriv svaren med tydlig handstil på sida B av svarsblanketten för språkproven. Skriv svaren i nummerföljd under varandra.

I affären

Expediten: Hej, kan jag hjälpa till?

Du: Hej, jag letar efter 1. _____
siisti villapaita

Expediten: Vad säger du om den här?

Du: Den är helt okej. 2. _____
Saisinko kokeilla sitä?

Expediten: Ja, den där sitter bra på dig.

Du: Jag tycker att den känns för stor. 3. _____
Tarvitsen pienemmän koon.

Expediten: Känns den bättre?

Du: Ja, jag tar den här. 4. _____
Voinko maksaa kortilla?

Expediten: Tyvärr. Vi tar bara kontanter.

Du: Jag har inte tillräckligt med kronor.

5. _____
Missä on lähin pankkiautomaatti?

Expediten: Det finns en strax om hörnet.

3. Deluppgift 2.2 våren 2009

2.2 Olet risteilyllä ja vietät päivän Tukholmassa. Mitä sanot **ruotsiksi** seuraavissa tilanteissa? Älä käännä sanatarkasti ruotsiksi kohtia 1–5, vaan ilmaise asiasisältö luontevalla ja kohteliaalla ruotsin kielellä. Kirjoita vastauksesi **selvällä käsialalla** kielikokeen vastauslomakkeen **B-puolelle**.

Metroasemalla.

1. Kysy kohteliaasti, mikä linja vie keskustaan ja paljonko lippu maksaa.

Kenkäosastolla löydät hyvännäköiset kengät, mutta hyllyssä ei ole sinun kokoasi.

2. Kysy myyjältä, löytyisikö sinulle sopivaa kokoa.

Turisti-infossa olet kiinnostunut sightseeing-risteilystä Tukholman saaristossa.

3. Tiedustele, mistä laiva lähtee ja kuinka kauan risteily kestää.

Musiikkiliikkeessä haluaisit jotain uutta ruotsalaista musiikkia.

4. Pyydä myyjää suosittelemaan jotain omaan musiikkimakuusi sopivaa.

Ravintolassa löydät ruokalistalta hyvältä kuulostavan liharuoan.

5. Tiedustele tarjoilijalta, onko kastikkeessa maitoa ja kuinka iso annos on.

4. Deluppgift 2.2 hösten 2009

2.2 Fyll i replikerna i telefonsamtalet på naturlig svenska med hjälp av de finska tipsen. Skriv replikerna med tydlig handstil på sida B av svarsblanketten för språkproven.

– Kursgården, god morgon!

1. *Esittlele itsesi. Kerro, että olet kiinnostunut Uppsalassa järjestettävästä ruotsin kurssista.*

– Ja, vi ordnar kursen den första veckan i augusti.

2. *Tiedustele, miten kurssille pääsee.*

– Gå in på vår webbsida www.hemgarden.com. Där hittar du anmälningsblanketten.

3. *Kysy, sisältyvätkö retket ja teatteri kurssin aikana hintaan.*

– Ja, givetvis. Det gör det.

4. *Kysy kohteliaasti, onko kurssilta mahdollista lähteä päivää aikaisemmin.*

– Det är säkert inget problem.

5. *Kiitä kohteliaasti tiedoista ja kerro palaavasi asiaan myöhemmin.*

– Ja, du är välkommen. Hejdå.

5. Deluppgift 2.2 våren 2010

2.2 Fyll i replikerna nedan **på naturlig svenska** med hjälp av tipsen (1–5). Du ska inte översätta ordagrant. Skriv replikerna **med tydlig handstil på sida B** av svarsblanketten för språkproven. Skriv dem i nummerföljd under varandra.

Lena: Vad det är tråkigt. Vi har ingenting att göra.

Du: **1.** *Ehdota, että katsoisitte, mitä televisiosta tulee.*

Lena: Okej, om vi inte hittar på något bättre. Här är tidningen. Kolla du programmet.

Du: **2.** *Kysy, kiinnostaako Lenaa illan elokuva.*

Lena: Jag vet inte. Vad är det för film?

Du: **3.** *Kerro, että elokuva on vanha ruotsalainen klassikko Jalla Jalla.*

Lena: Den är rolig förstås, men jag har sett den så många gånger.

Du: **4.** *Totea, ettei muuta elokuvaa tule tähän aikaan.*

Lena: Då tittar vi på *Mamma Mia* på dvd. Den är inte så ny men musiken är bra.

Du: **5.** *Suostu ehdotukseen ja sano, että siitä elokuvasta tulee ainakin hyvälle tuulelle.*

6. Deluppgift 2.2 hösten 2010

2.2 Fyll i replikerna 1–5 nedan **på naturlig svenska** med hjälp av tipsen på finska. Replikerna ska passa in i sammanhanget. Skriv svaren **med tydlig handstil på sida B** av svarsblanketten för språkproven. Skriv dem i nummerföljd under varandra.

Olet turistina Tukholmassa ja kysyt neuvoa ohikulkijalta.

1. *Tervehdi ohikulkijaa kadulla ja kysy kohteliaasti tietä Östermalmin torille.*

Hej, jo du, gå över gatan här och sedan bara rakt fram. Du kommer till torget.

2. *Totea, että sehän on lähellä, ja kiitä avusta.*

Det var så lite. Passa på och gå in i hallen och titta på de olika delikatesserna där.

3. *Sano, että se on hyvä idea. Kysy, voiko siellä syödä lounasta.*

Ja, det kan man. Det finns flera små trevliga restauranger där. Ofta är det bara så mycket folk där lunchtid.

4. *Kysy vielä, mistä löytäisit elokuvateatterin.*

Filmstaden ligger vid Hötorget, och de visar filmer också dagtid.

5. *Totea, ettet tiennyt, että päivälläkin voi käydä elokuvissa. Kiitä vinkistä ja lopeta keskustelu.*

7. Deluppgift 2.2 våren 2011

2.2 Fyll i replikerna nedan med hjälp av tipsen på finska. Replikerna ska passa in i sammanhanget. Skriv svaren **på svenska med tydlig handstil på sida B** av svarsblanketten för språkproven. Skriv svaren i nummerföljd under varandra.

Olet hotellissa. Mitä sanot eri tilanteissa?

Receptionen: Hej, och välkommen!

Du: **1.** *Tervehdi ja kerro, millä nimellä ja millaisen huoneen olet varannut.*

Receptionen: Ett ögonblick, jag ska se efter här. Ja, det är riktigt. Var så god och fyll i kortet.

Du: **2.** *Kysy, voiko aamiaisen saada huoneeseen ja maksaako se jotain.*

Receptionen: Det går bra. Vi debiterar 100 kronor extra för det. Du ska fylla i den här beställningen.

Du: **3.** *Soita hotellin vastaanottoon ja kerro, että huonetta ei selvästikään ole siivottu.*

Receptionen: Oj då. Jag ska genast skicka upp en städare.

Du: **4.** *Kerro myös, ettei roskakoria ole tyhjennetty ja että huoneeseen kuuluu myös melua.*

Receptionen: Jag är verkligen ledsen. Jag ska se om vi har ett annat rum till dig. Vi kommer strax upp med en nyckel.

Du: **5.** *Kiitä ja esitä toiveesi saada siisti huone. Pyydä myös jotakin pientä hyvitykseksi.*

Receptionen: Det ska säkert ordna sig.

8. Deluppgift 2.2 hösten 2011

2.2 *Du är ute och shoppar i Stockholm och nu vill du köpa en mobiltelefon till din mormor, som bor i Sverige. Fyll i replikerna i samtalet på naturlig svenska med hjälp av tipsen på finska. Skriv replikerna med tydlig handstil på sida B av svarsblanketten för språkproven. Skriv dem i nummerföljd under varandra.*

– Hej, kan jag hjälpa till?

1. *Tervehdi ja kerro, että olet hankkimassa mummulle kännykkää ja kaipaat hieman apua.*

– Javisst. Vi har en massa olika modeller här inne. Vad behöver du för funktioner?

2. *Kerro, mitkä kaksi perustoimintoa luulet mummon tarvitsevan kännykkäänsä.*

– Här har vi en seniormodell av bästa kvalitet. Den här modellen till exempel är försedd med högresolutionskamera, navigator, bluetooth...

3. *Keskeytä ystävällisesti ja kerro, että mummo ei tarvitse verkkoyhteyttä. Mainitse myös syy.*

– Ja, okej... Den här är en pålitlig basmodell till förmånligt pris.

4. *Tiedustelee, kuinka pitkä takuu on ja onko jotain tarjousta.*

– Ja, den är två år. Vi har nu en kampanj på gång så du får 300 minuter gratis samtalstid.

5. *Totea, että tämä malli on hyvä vaihtoehto, ja kerro, että haluat vielä harkita asiaa.*

– Javisst, du är välkommen åter!

9. Deluppgift 2.2 våren 2012

2.2 *Du är på Sverigebåten och träffar en svensk pojke som du pratar med. Fyll i replikerna i samtalet på naturlig svenska med hjälp av tipsen på finska. Skriv replikerna med tydlig handstil på sida B av svarsblanketten för språkproven. Skriv dem i nummerföljd under varandra.*

Pojken: Hej, får jag slå mig ner här?

1. *Vastaa, että yksi paikka on vapaana. Kerro, että kaverisi menivät käymään hytissä ja tulevat kohta takaisin.*

Pojken: Okej, är ni på någon skolresa?

2. *Vastaa kieltävästi ja kerro, että olet kavereittesi kanssa viettämässä syntymäpäivääsi. Olette vain päivän Tukholmassa.*

Pojken: Vad kul! Vad har ni tänkt göra i Stockholm?

3. *Totea, että Tukholma on teille tuttu paikka eikä teillä ole mitään suunnitelmia. Kysy, miksi poika oli Turussa.*

Pojken: Jag har kusiner där, så jag besökte dem över veckoslutet. Morsan är från Finland, men vi bor i Sverige.

4. *Totea sen kuulostavan mielenkiintoiselta. Kysy, missä päin Ruotsia poika asuu ja millaista on asua siellä.*

Pojken: Vi flyttade först till Västerås men nu bor vi i Malmö, och det är ok. Förresten, du talar en riktigt bra svenska.

5. *Kiitä kohteliaisuudesta. Kerro, että olet oppinut ruotsia vapaa-aikana, koska pelaat käsipalloa ja joukkueesi on kaksikielinen.*

Pojken: Vad kul! Du har förenat nytta med nöje.

10. Deluppgift 2.2 hösten 2012

files/yo-kokeet/bbt-s12.pdf

2.2 *Du bor i Sverige och du vill börja med en ny hobby. Fyll i replikerna i samtalet på naturlig svenska med hjälp av tipsen på finska. Skriv replikerna med tydlig handstil på sida B av svarsblanketten för språkproven. Skriv replikerna i nummerföljd under varandra.*

Du: Hej!

Gymägaren: Hej! Hur kan jag hjälpa dig?

Du: **1.** *Tervehdi ja kehu mukavan näköisiä tiloja. Kerro, että olet muuttanut Tukholmaan ja haluaisit aloittaa kuntoilun kuntosalilla.*

Gymägaren: Tack, det var roligt att höra! Vi har gott om plats, så du är välkommen!

Du: **2.** *Kerro, että haluaisit tehokkaan ohjelman. Tiedustele, onko heillä ohjaajaa, ja kysy, maksaako se erikseen.*

Gymägaren: Var så god, här är vår prislista. Du får all hjälp du behöver.

Du: **3.** *Ilmaise tyytyväisyytesi ja kysy aukioloajoista. Kerro, että voit tulla vain iltapäivisin.*

Gymägaren: Det är inget problem. Du är välkommen när som helst mellan klockan 7 och 21.

Du: **4.** *Totea tämän olevan hieno järjestely. Kysy, voitko maksaa kuukausikortin ensi viikolla ja käykö luottokortti.*

Gymägaren: Det går bra. När hade du tänkt komma?

Du: **5.** *Vastaa tulevasi alkuviikosta, sillä töissä on silloin rauhallisempaa. Kysy, onko alkuviikosta yleensä paljon väkeä.*

Gymägaren: Ja, det brukar det vara, men alla får nog plats.

Du: Tack ska du ha! Vi ses!

11. Deluppgift 2.2 våren 2013

2.2 Du ringer till din vän Malin. Fyll i replikerna i samtalet på *naturlig svenska* med hjälp av tipsen på finska. Skriv replikerna **med tydlig handstil på sida B** av svarsblanketten för språkproven. Skriv replikerna i nummerföljd under varandra.

– Malin.

1. *Tervehdi ja kerro, kuka soittaa. Ilmaise ilahtumisesi siitä, että tavoitat ystäväsi. Kerro, että viime tapaamisesta on pitkä aika. Kysy, mitä ystäväillesi kuuluu.*

– Nej men hej! Bara bra, tack! Självs då?

2. *Kerro, että sinullekin kuuluu hyvää. Ilmoita, että olet tulossa kaupunkiin ensi viikolla. Kysy, olisiko ystävälläsi aikaa tavata sinut.*

– Ja, absolut. Hurdan tidtabell har du?

3. *Kerro, että tulet maanantaina ja menet lentokentältä suoraan sukulaisesi luo. Kysy, sopisiko ystäväillesi tapaaminen tiistaina.*

– Det är tyvärr lite svårt. Men hur är det med onsdagen?

4. *Kerro, että sinulla on kesätyöpaikkahaastattelu iltapäivällä. Iltapäivä ei sovi, mutta aamupäivä kävisi hyvin.*

– Bra, vilken tid är du ledig?

5. *Kerro, että puoli yhdentoista aikaan ehtisit. Esitä, että tapaisitte rautatieasemalla ja että menisitte lounaalle johonkin läheiseen ravintolaan?*

– Ja, det låter trevligt. Vi hörs!

12. Deluppgift 2.2 hösten 2013

2.2 *Du har fått en studieplats på en annan ort och nu pratar du med din kompis om ditt kommande boende. Fyll i replikerna nedan med hjälp av tipsen på finska. Replikerna ska passa in i sammanhanget. Skriv svaren på svenska med tydlig handstil på sida B av svarsblanketten för språkproven. Skriv svaren i nummerföljd under varandra.*

Din vän: Har du redan hittat tak över huvudet?

1. *Vastaa asunnon löytymisen olevan vaikeaa, vaikka olet etsinyt sitä kuukauden etkä välitä sen kunnosta.*

Din vän: Hurdana önskemål har du?

2. *Kerro, että haluaisit asua yksiosässä mutta että voisit jakaa sen jonkun kanssa. Totea, että se tulisi halvemaksi.*

Din vän: Har du någon kompis som också ska flytta?

3. *Vastaa kieltävästi, mutta kerro, että voit tutustua uusiin ihmisiin. Kerro myös, että elämä uudessa kaupungissa tuntuu houkuttelevalta ja että odotat muuttoa.*

Din vän: Vill du bo centralt?

4. *Vastaa myöntävästi ja kerro, ettet halua olla riippuvainen busseista vaan haluat liikkua omin päin. Totea, että mieluiten pyöräilisit.*

Din vän: Ja, att bo centralt har faktiskt sina fördelar. Jag håller tummarna för ditt projekt.

5. *Kiitä ja totea, että kaikki järjestyy varmasti. Kutsu ystäväsi kylään, kun olet saanut huonekalut paikoilleen.*

Din vän: Ja, absolut! Säg bara när jag får komma.

13. Deluppgift våren 2014

2.2 *Du ska boka bord på en restaurang. Fyll i replikerna i samtalet på naturlig svenska med hjälp av tipsen på finska. Skriv replikerna med tydlig handstil på sida B av svarsblanketten för språkproven. Skriv dem i nummerföljd under varandra.*

Att boka bord på en restaurang per telefon

Servitören: Restaurang Kopparsmedjan god kväll, hur kan jag hjälpa dig?

- 1) *Esittele itsesi ja kerro, että olet järjestämässä syntymäpäiväjuhlia huhtikuun viimeisenä viikonloppuna. Tiedustele, onko ravintolassa silloin vapaita pöytiä.*

Servitören: Vilken dag talar du om?

- 2) *Sano, että olet miettinyt perjantai-iltaa, ja kysy, miltä ajankohta näyttää. Mainitse, että teitä on tulossa 15 henkilöä.*

Servitören: Då är vi redan fullbokade, tyvärr.

- 3) *Harmittele asiaa. Tiedustele, kävisikö lauantai-iltapäivä. Sano, että voisitte tulla neljältä.*

Servitören: Det passar bättre. Har ni några önskemål om menyn?

- 4) *Kerro, ettet ole vielä ehtinyt ajatella asiaa. Tiedustele, voiko ruoat tilata paikan päällä vai haluaako ravintola tilauksen etukäteen.*

Servitören: Jag ska kolla saken med min chef. Finns det några allergier?

- 5) *Kerro kysyväsi muilta, mitä he haluavat valita ja onko heillä erikoisruokavalioita. Kysy, löytyykö ruokalista ravintolan kotisivuilta.*

Servitören: Ja, det gör den. Tack så mycket och välkommen!

Jag: Tack och hej då!

14. Deluppgift 2.2 hösten 2014

2.2 Fyll i replikerna i samtalet på naturlig svenska med hjälp av tipsen på finska. Skriv replikerna med tydlig handstil på sida B av svarsblanketten för språkproven. Skriv dem i nummerföljd under varandra.

Lomasi lähenee ja suunnittelet ulkomaanmatkaa. Käyt seuraavan keskustelun ystäväsi kanssa.

Din vän: Hej! Läget?

Du: **1.** Kerro, että sinulle kuuluu hyvää. Kerro myös, että lomasi lähestyy ja suunnittelet matkustavasi jonnekin.

Din vän: Jaså, berätta mera om dina planer.

Du: **2.** Kerro, että haluaisit kokea jotain uutta. Totea, että mieluiten vältät lentämistä, koska yrität elää niin, että otat ympäristöasiat huomioon.

Din vän: Vilken plats skulle du helst vilja se?

Du: **3.** Totea, että olet vieraillut harvoissa maissa, joten vaihtoehtoja on useita. Kysy, voisiko ystäväsi suositella jotakin.

Din vän: Vad säger du om att resa genom Sverige till Köpenhamn?

Du: **4.** Kerro sen kuulostavan mielenkiintoiselta. Totea lukeneesi lehdestä, että junat kulkevat vuorokauden ympäri.

Din vän: Det stämmer faktiskt.

Du: **5.** Kerro ottavasi selvää, kuinka paljon liput ja yöpyminen hotellissa maksavat. Kerro, että odotat innolla saavasi tutustua tanskalaiseen kulttuuriin.